

DE HONDERD LEVENS VAN NEMESIO

Marco Rossari

De honderd levens van Nemesio

Vertaald uit het Italiaans door
Miriam Bunnik en Mara Schepers

De vertalers ontvingen voor deze vertaling
een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Le cento vite di Nemesio*

© 2016 by Edizioni e/o

© 2019 Nederlandse vertaling Miriam Bunnik en Mara Schepers /
Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Studio Ron van Roon / Bart Rouwhorst

Omslagbeeld © Julia Točilina

NUR 302

ISBN 9789028427679

www.wereldbibliotheek.nl

Voor Sarah

And I asked myself about the present:
how wide it was, how deep it was,
how much was mine to keep.

KURT VONNEGUT

But, first, are you experienced?

JIMI HENDRIX

Mijn vader, de eeuw

MAANDAG

‘Ik ben geboren uit een oud zaadje.’

Elke ochtend tegen zonsopkomst, als de klok het uur sloeg waarop in de grote Russische romans duels werden gehouden op meesterlijk grauwe velden, ontwaakte onze hoofdpersoon in een loodgrijze voorstad met deze zin in zijn hoofd geprent.

Elke dag dezelfde woorden.

Al lange tijd ontwaakte Nemo – een abnormale bijnaam, maar o wee als je hem Nemesio noemde, zoals zijn vader hem had aangegeven bij de burgerlijke stand – elke dag met die woorden in zijn hoofd en dan lag hij te woelen in zijn bed in een hoek van zijn eenkamerappartement.

In zijn schedel zaten geen hersenen meer, maar een centrifuge die voortdurend dezelfde zin liet rondgaan als een paar vuile sokken. Het was een kwelling, een dwanggedachte die hem ’s ochtends verbitterde met de stiptheid van een satellietklok die hij helemaal niet had.

En het was nog waar ook.

Zijn eerwaarde vader, Nemesio de Oudere, zijn naamgenoot – niet alleen in naam, maar ook in werkelijkheid miskend, aangezien ze elkaar al jaren niet meer spraken – had zijn onverwoestbare zaad in de vagina van zijn moeder gekatapulteerd op de eerbiedwaardige leeftijd van zeventig jaar, in een tijd – 1969, ja – waarin blauwe pilletjes hooguit werden geassocieerd met een vervelende migraine.

Alsof het van dichtbij meemaken van twee wereldoorlogen, een partizanenoorlog, een koude oorlog, allerlei demonstraties,

een enkele avant-gardistische beweging, een eerste vrouw (overleden), een eerste kind (gestorven onder geheimzinnige omstandigheden), duizenden verloren zaken en aangegrepen kansen hem, een schilder van naam, niet genoeg voldoening hadden geschonken, was hij er bij het aanbreken van zijn zeventigste lente in geslaagd zijn tweede vrouw (overleden tijdens de bouwwerkzaamheden, als het ware) te bezwangeren. Een schaduw, zijn moeder, die Nemo al dertig jaar met zich meedroeg.

In die tijd, zo overpeinsde onze held bij het eerste daglicht dat door de luiken filterde – bovendien in de grijze uitlopers van het Milanese achterland en helaas niet op een vervallen landgoed met bijbehorende samowaar en lieflijke baboesjka – was er geen sprake van geassisteerde voortplanting of reageerbuisbevruchting: het enige wat je kon doen was bidden tot je eigen godheid. In het specifieke geval zijn falende god, oftewel het communisme, de vlag waaronder Nemo's vader – als lastige schilder, De Grote Niet-Kluisenaar van de Twintigste Eeuw – zijn leven lang had gestreden. Aangezien hij tot kort daarvoor nog in Berlijn, in het voormalige Oost-Duitsland, gestationeerd was geweest, had de god naar hem geluisterd en had het eitje de arbeidersvoorhoede verwelkomd.

Je kon ook niet zeggen dat een langdurige inactiviteit van zijn lendenen zijn vaders mannelijkheid in de loop der jaren als een veer gespannen had voor die laatste sprong in de leegte, aangezien zijn vader zijn hele leven lang – voor zover Nemo wist – met opmerkelijke vrijgevigheid had gecopuleerd. Vóór zijn verwekking zeker, maar hoogstwaarschijnlijk ook daarna.

De slachtoffers van de sater? Modellen wier portret hij schilderde, dienstmeisjes, dames uit de Weimarrepubliek, dichteresen die het dictatoriale Griekenland waren ontvlucht, zelfs hier en daar een echtgenote: de Meester had zich overdadig en overmatig aan het Ewig-Weibliche gewijd. Hij had de bordelen aan het Oostenrijks-Hongaarse front geïnspecteerd en geflirt met de ballerina's van het Berliner Ensemble, uitgerekend in Salò deelgenomen aan de partizanenstrijd en uitgerekend in Parijs deel uitgemaakt van de Parijse bohème, en Moskou en Boedapest doorkruist tijdens de Koude Oorlog, in de winter nog wel. Als er een internationalistische fallus bestond, dan was het de zijne wel.

Een of andere journalist die zijn pen in de inktpot van de banaliteiten had gedoopt zou zeggen dat Nemesio Viti, bijgenaamd de Oudere, de Anti-Kunstenaar van de Twintigste Eeuw, de Reus van de Schilderkunst, zich had gewijd aan het leven.

Maar uit welk hout de zaadmaterie was gesneden die hem, na het overlijden van zijn eerstgeborene, die zo onverwachte en verlate zoon had geschonken, kon Nemo afleiden uit de armzalige inhoud van zijn eigen leven. Wat kon je verwachten van een oude, waterige, bescheiden zaadcel die door een of ander zeer seculier wonder, duidelijk niet met de onstuimigheid van een kolkende rivier maar eerder met de lamleigheid van de laatste druppel die uit een uitgedroogde citroen werd geperst, naar het eitje was gegleden?

Plop!

En toen was hij geboren.

Uit ranzig zaad ontspringen geen bloemen.

Anders was het niet te verklaren dat Nemo zich zo'n kosmische moeite moest getroosten niet alleen zijn lichaam uit de cocon van zijn dekbed te krijgen, maar vooral om het saaie bestaan dat hem door die verdorde ballen was geschonken het hoofd te bieden.

Hij was restmateriaal, levend afval, de verbleekte uitloper van een vorig leven.

In elk geval viste die zin hem elke dag opnieuw bij zonsopkomst uit de oceaan van de slaap.

Hij snakte naar adem.

Zes uur, te vroeg om naar zijn werk te gaan. Hij bleef nadenken over de verholen redenen waarom hij zijn vader niet meer sprak en het huis waarin hij woonde had verlaten. Er was in het bijzonder één voorval geweest. Op een middag, ja, had hij de deur van zijn vaders werkkamer opengezwaaid en... Wat? Hij was het vergeten, misschien wel met opzet. Een verdrongen herinnering, hoe haalde je die weer naar boven? Een vriend raadde hem psychoanalyse aan, iemand anders transcendente meditatie met een poedja, een derde rebirthing. Nemo rookte liever een joint om zich over te geven aan concrete vergetelheid: die gedachte elke dag negeren. En toen werd de Grote Verdron-

gen Gebeurtenis niet meer dan een onzichtbaar kersje op een taart van onverschilligheid. Met zijn vader had hij nooit een band gehad, punt uit. Per slot van rekening was het waarschijnlijk gewoon de druppel die een emmer, die altijd leeg was gebleven, had doen overlopen.

Dat was alles.

Toen hij tot die conclusie was gekomen, besepte hij dat hij te laat zou komen.

Toch was die ochtend, in Nemo's leven, anders dan alle andere.

Hoewel onze held op het geplande tijdstip, stipt als de sferische kogel van de denkbeeldige duellist van Poesjkin, het vonnis had gemurmeld dat het startsein was voor zijn dagelijkse sleur, sloeg de klok die dag anders.

Hij liep het met een afvoer uitgeruste berghok in dat hij zijn badkamer noemde, keek in de spiegel, stak zijn tong uit, staarde naar zijn matte irissen, draaide de kraan open en probeerde een hitje te fluiten.

Maar het was lastig om de dag te negeren waarop je grootste vijand honderd werd, met name als die vijand je vader, de onsterfelijke, was.

Hij had een Diazepam nodig. Hij zag die graag als een superheld uit een stripverhaal: PsychoFarmacon, gekomen om Planeet Geest te redden. Hij pakte het doosje: over datum. Zou het werkzame bestanddeel inmiddels werkloos zijn? Of erger nog: verziekt?

Hij nam er twee in met een slok koffie en ging de deur uit.

Het ritje op de scooter naar het Museum van de Avant-garde van de Avant-garde (ja, twee keer, misschien ad lib.) verborg iets verraderlijks. In de Via Galimberti, de miasmatische verkeersader die hem van de voorstad naar het centrum bracht, tikte zijn oude Rocinante bijna de vijftig kilometer per uur aan en de verleiding om de bocht niet te volgen en in vliegende vaart tegen de muur op te rijden was altijd sterk aanwezig.

In de mist reed Nemo over die weg alsof het een donkere tunnel was met aan het einde een licht, gemaakt met een fluorescerende spuitbus. En het licht zei:

Enrika weet je het zeker?? by Kekko

Gevolgd door een gestileerd hartje. Zoiets:

<3

Het gestileerde toetsenbordhartje deed Nemo, die in volle vaart door de Via Galimberti reed, altijd denken aan een fallus. Bovendien: was dat ‘weet je het zeker?’ een uitnodiging van de romantische Kekko aan Enrika om niet in het huwelijksbootje te stappen met een andere man, of van de wellustige Kekko om nog eens na te denken over onderstaand hart/fallussymbool? Of allebei?

Feit is dat die tekst hem het leven redde. Elke dag opnieuw.

Weet je het zeker?

En Nemo maakte geen einde aan zijn leven.

De Via Galimberti.

Die ochtend oefenden de voor Enrika bemoedigende woorden een bijna onweerstaanbare aantrekkingskracht uit, maar wederom zat Nemo verstrikt in de tegenstrijdige gevoelens van een lafaard en kon de angst voor het leven het niet winnen van de angst voor de dood.

Dus, hoewel de regen uitermate geschikt was voor een glijpartij tegen de muur, wist Nemo, waarschijnlijk in tegenstelling tot Enrika, het wel zeker.

Hij nam de bocht en sloeg de straat naar het museum in.

Thx Kekko!!! by Nemo

Het slechte weer van die ochtend had Nemo een kleine rilling van genot bezorgd. In elk geval regende het. Want hij moest er iets bij zeggen: niet alleen was die dag zijn grootste vijand jarig, niet alleen bereikte Nemesio de Oudere triomfantelijk een keerpunt – honderd jaar ‘hoofdrolspeeler’, zoals alle kranten die Nemo níét kocht zouden koppen – maar in de namiddag zou de gemeente een van haar meest illustere (en, uiteraard, langstlevende) kinderen eren met de opening van een overzichtstentoonstelling

in het decor van het Palazzo Reale, op een steenworp afstand van de Dom, recht achter de zalen waar Nemo als suppoost werkte.

Dat was de laatste consecratie. Hopelijk.

Een retrospectief met alle belangrijke momenten uit zijn glanzende carrière, door de wethouder van cultuur in een vlaag van overvloedige originaliteit *Op de schouders van een reus. Leven en werk van Nemesio Viti* genoemd. Nemo kon het niet laten om een geheel eigen versie te bedenken: *Op de schouders van een oude kneus*. Allereerst vanwege die kwestie van het oude zaad. Bovendien omdat vader en zoon elkaar haatten.

Later die week stond ook een ontmoeting met een groep partizanen gepland, in het bijzonder met de roemrijke commandant Nosetta, een vriend – een kameraad, verdorie! – van zijn vader, die de fascistische militie met alle denkbare middelen had bestreden. De grote tentoonstelling zou zes maanden op de affiches blijven staan. Zes maanden lang zou heel Milaan volhangen met posters.

Sterkte.

Over een paar uur zou de vernissage beginnen, die alleen al om het woord zelf het perfecte antirimpelmiddel voor de bedaaude gasten van Nemesio de Oudere leek.

‘Na de vernissage lijkt hij wel jonger geworden, heb je dat gezien?’

Zes maanden later wachtte hun de wansmakelijke finissage – ook taalkundig een verschrikking –, het afsluitende feest dat niet iedereen zou halen.

Daartussenin de leegte van de tentoonstelling.

Grijsaards, lichtekooien, menselijke wrakken: een complete fauna – of flora, als je degenen in vegetatieve toestand ook meerekende – zou samenkomen in de Kariatidenzaal, voor een eerbetoon aan het spook, het ectoplasma, de schaduw van de eeuw.

Drie grote zalen met al zijn belangrijkste schilderijen, een reeks foto’s, brieven van de communist Giancarlo Pajetta en van Louis Aragon, relikwieën, voorwerpen, curiositeiten.

Een begrafenis bij leven, in aanwezigheid van de grootste persoonlijkheden uit de culturele sector en de beau monde. Iedereen

dus, behalve zijn minnaressen en geliefden en kinderen, want die had hij al zo goed als begraven.

En behalve Nemo, die ver uit de buurt zou blijven.

Hij parkeerde zijn Rocinante zonder zelfs maar naar de krantenkiosk naast het museum te kijken. Hij wist dat de kranten verraderlijker zouden zijn dan anders. Ontelbare koppen in het regionale katern, iets in het landelijke, misschien zelfs een verwijzing op de voorpagina. HONDERD JAAR TEGEN DE STROOM IN OF DE HONDERDJARIGE REBEL VAN DE SCHILDERSEZEL OF JUIST COMMUNISTISCHE SCHILDER BLAAST HONDERD KAARSJES UIT.

Nemo leefde buiten de Tijd en de Geschiedenis: het interesseerde hem niet wat er was gebeurd met de mijnwerkers in de Andes, hoeveel bommen er waren gegooid in het centrum van Ouagadougou, wat er zou worden van de vertederende en zeldzame Bengaalse-koala-die-met-zijn-pink-in-zijn-neus-kan-peuteren-en-dan-kusjes-kan-geven-met-zijn-neusgat. Zelfs als iemand zich voor zijn huis in brand stak zou Nemo met dezelfde nonchalance als altijd zijn Rocinante starten.

Hij was zó niet-geëngageerd dat wanneer iemand op straat hem vroeg om ergens tegen te zijn, hij dat was.

Hij liep naar binnen.

‘Ga je *brbrbr* me nog *brbrbr* vertellen...’ mompelde de museumdirecteur, terwijl hij langzaam met zijn ogen kneep als een grote schildpad. Uit de maag van die oude dikdoener, die last had van een chronische maagontsteking, kwamen voortdurend de echo’s naar boven van zijn gebrekkige spijsvertering, als een maagstopwoord. ‘... waarom *brbrbr* je voor de zoveelste keer *brbrbr* te laat bent?’

‘Ik zal het u uitleggen: ik ben geboren uit een oud zaadje. Dit half uur is de weerklank van de veertig jaar vertraging waarmee mijn vader – ja, hij, de beroemde schilder die me, zo kan ik me voorstellen, heeft aanbevolen voor deze baan – mij heeft verwekt. Het komt door dat uitstel dat ik nu het *élan vital* van Henri Bergson, de wil tot leven van Arthur Schopenhauer en *los cojones* van Ernest Hemingway niet heb. Maar bovenal: ik heb geen vrouw, ik heb geen fatsoenlijke baan en ik heb niet eens een bestaan.’

Reuzenschildpad had *The Fifth Column and the First Forty-Nine Stories* niet gelezen en wist niet veel van filosofie: hij zou het niet kunnen begrijpen. Doorgaans boog Nemo dus het hoofd en bood zijn verontschuldigen aan, waarbij hij zijn kapotte wekker de schuld gaf en ermee instemde de verloren minuten 's avonds in te halen.

Reuzenschildpad wreef over zijn buik en met zijn andere hand wees hij minzaam naar de deur.

Vergeven, alweer. Veroordeeld tot levenslang, alweer.

Aan het Museum van de Avant-garde van de Avant-garde, geopend in een poging de collectie te verjongen, was een hele vleugel van het Palazzo Reale gewijd, inderdaad niet ver van de Kariatidenzaal. Nemo had er een paar jaar eerder een baan gevonden en was er niet meer weggegaan. Hij was gestopt met de universiteit nadat hij alle examens met de hoogst haalbare cijfers had gehaald. Met de eindstreep in zicht had hij er genoeg van gekregen. Oud zaad, zoals we al zeiden. Nu werkte hij als suppoost en geen enkele andere baan was geschikter voor hem dan deze: op een steenworp afstand van de kunst, als gewoon soldaat.

Hij was een verzinsel, een spook, de schaduw van zijn vader.

Een masker.

‘Als Nemesio de Oudere lid was geweest van een beweging, een opruier, een onruststoker,’ had hij tegen zichzelf gezegd, ‘nou, dan zou Nemesio de Jongere statisch worden, een passieveling, een nobody.’

En hij bestond.

Zijn leven was zo eentonig dat het zelfs hem zou vervelen, terwijl hij, het levende voorbeeld van verveling, zich nooit verveelde. Hij kwam aan, klokte in en Chronos ging, alsof de trilling van het bedrukte papier een gesmoord startschot was, uiterst langzaam vooruit totdat zijn dienst erop zat.

Van negen tot vijf – met daartussenin de ochtendlijke schrobbering van Reuzenschildpad, *brbrbr*, een tonijn-en-garnalensandwich en een gesprekje met de andere suppoost als enige onderbrekingen van de continuïteit – zat Nemo op een (eerlijk gezegd nogal oncomfortabele) stoel naar drie schilderijen te kijken die werden tentoongesteld in de zaal van de hollisten, een kleine

beweging die actief was van februari tot maart 1974 rond de buitenwijken van Varese, om precies te zijn tussen de Via Ceradini en de Via Bottazzi, op regenachtige middagen.

Het hollisme kenmerkte zich door de afwezigheid van de maker en de verheerlijking van de vorm. Niet alleen moest de kunstenaar zijn inspiratie beteugelen, maar het kunstwerk mocht alleen een zwarte cirkel op een wit vlak afbeelden: een symbool, dat spreekt voor zich, voor het lege bestaan dat de mens leidt. De drie werken verbeeldden achtereenvolgens: een zwarte cirkel op een wit vlak, werk van een kunstenaar uit Varese, vermaard om zijn zwarte cirkels op witte vlakken; een zwarte cirkel op een wit vlak, werk van een kunstenaar uit Busto Arsizio, vermaard omdat ze de zwarte cirkel een beetje had laten uitlopen; een zwarte cirkel op een wit vlak, werk van een kunstenaar uit Saronno, vermaard omdat hij zijn vrouw om het leven had gebracht met een bijl en de rest van zijn leven in de gevangenis had gezeten.

De zaal was door de curator samengesteld volgens een criterium dat voorzag in 'de dringende behoefte het holle bestaan van nu te herdefiniëren'. Op die stelling had Nemo niets aan te merken. De zaal was niet iets waar hij een mening over hoefde te hebben, zo zag nu eenmaal zijn dag eruit. Hij zat vrijwel elke minuut van zijn bewuste leven roerloos voor die drie schilderijen. Voor Nemo had kunst niet hedendaagser kunnen zijn.

Niemand, zelfs de betreffende kunstenaars niet, kon zeggen die drie werken zo goed te kennen als hij. Hij doolde door de kleuren, zwierf door de tinten, was vertrouwd met de onvoorspelbare nuances. Hij aanschouwde de zwarte cirkel op een wit vlak en zag nu eens een zon, dan weer een rotte pompoen of het onbewuste van de overgrootvader van de kunstenaar uit Varese. Het tweede schilderij vond hij nu eens opwindend, dan weer abstract, lelijk, weerzinwekkend of extatisch: het was een vagina, een vizier, de zwarte verf die je kon kopen in een verfwinkel in Busto Arsizio. In bepaalde gevallen staarde hij naar het derde werk en ervoer hij het luciferaanse humeur van de kunstenaar uit Saronno.

Soms voelde hij zich bespied door drie ogen. Andere keren was hij juist degene die de schilderijen intimideerde. Ze waren

zijn rorschachttest. De spiegel van zijn niets-zijn. Een beroep als elk ander.

Op een keer had hij deze foto in een krant gezien:

En hij was ontroerd geraakt. Maar afgezien daarvan was hij het nirwana, dat wil zeggen de afwezigheid van emoties.

Niet zelden zag hij de aanwezige bezoekers bijna als indringers: hoe durfden ze hun blik op die schijf te laten rusten, er een paar woorden over te zeggen en verder te lopen? Voelden ze niet de hand die hem had getekend? Werden ze niet verblind door de weerkaatsing van het licht op die dunne donkere lijn?

Af en toe liet iemand het infraroodalarm afgaan. Hoewel de verontschuldigende blik die kortstondig in Nemo's richting werd geworpen hem een greintje eigenwaarde schonk, was het gerinkel genoeg om de bezoeker de mantel uit te veegen, die zich kort daarna met vlugge pasjes uit de voeten maakte.

Dan keerde Nemo terug naar de heldendaden van zijn blik.

Om half één haalde hij de wikkel met zijn tonijn-en-garnalensandwich uit zijn rugzak, die achter een gordijn lag. Wanneer Almiro, de andere suppoost (met wie hij tegen zijn zin vriendschap had gesloten) hem vroeg waarom hij altijd hetzelfde at, antwoordde Nemo ongeduldig: 'Omdat ik weet wat erop zit.'

Was dat zo moeilijk te begrijpen?

Almiro had de leiding over de zaal van de vollisten, een beweging die actief was in de buurt van Vibo Valentia, op bloedhete middagen vol spijsverteringsproblemen. Hij maakte zelden een praatje met hem, maar het kwam voor. Wanneer de verveling – nee, er was geen sprake van eenvoudige verveling, het was ataraxie, dat wat Democritus definieerde als gemoedsrust door je te bevrijden van je hartstochten, een ascetische *yohaku*, het op drift raken van de zintuigen –, kortom, wanneer de tijd mythologisch werd, kuchte een van hen drie keer, duidelijk hoorbaar. De ander pikte het signaal op en zette zijn stoel dicht bij de tussendeur.

Dan verplaatste ook de eerste zich onopvallend een paar centimeter en kon het gesprek beginnen. Almiro was een brave huisvader met een walrussnor en een eenvoudig karakter. Hij had een mollige vrouw die kapster was en twee mollige kinderen die voor kapper leerden. En dat terwijl hij zelf een overkamkapsel had. Met Nemo praatte hij over voetbal en de weersvoorspellingen. Hij was een goed mens. Op sommige dagen kon Nemo hem wel met een vlammenwerper in brand steken; op andere had hij zich graag door hem laten adopteren.

Hoe dan ook, een praatje maken kwam hooguit een paar keer per maand voor. En dan moest het wel echt een zwarte dag zijn: bijvoorbeeld wanneer in de supermarkt de tonijn-en-garnalensandwich op was en hij zo'n gevreesde ei-en-aspergesandwich moest dulden.

Verder kon niets Nemo's onverstoortbaarheid aantasten.

En die dag?

Nemo had besloten dat het niet zo'n moeilijke dag zou worden. Sterker nog, een bijzondere vorm van vrijwillige apathie – een 'goddelijke onverschilligheid' à la Eugenio Montale, misschien als gevolg van de Diazepam die hij die ochtend had ingenomen – vertroebelde zijn zintuigen.

Almiro verstoorde de rust met drie keer kuchen.

'Wat is er?' vroeg Nemo, zodra ze bij elkaar zaten.

'Ik dacht dat je misschien wel een praatje wilde maken.'

'Hoezo?'

'Nemes... Nemo, ik wil me niet met jouw zaken bemoeien,

maar je kunt me niet vertellen dat vandaag geen bijzondere dag is...'

'Helemaal niet bijzonder,' sprak Nemo hem met een hoofdknik tegen.

'Ga je niet naar het feest van je ouweheer?'

Hij had het kunnen weten: aan Almiro's vervelende neiging om altijd het goede te doen viel niet te ontkomen.

'Mijn ouweheer...' mompelde Nemo in gedachten verzonken. 'Perfect uitgedrukt, Almiro. Een vader in het kwadraat. Sterker nog, een grootvader. Bovendien: welk feest?'

Almiro slaakte een zucht. 'Wil je dan geen vrede sluiten?'

'Om vrede te sluiten moet er oorlog zijn geweest. Van zijn kant was er alleen onverschilligheid. Bovendien is het te laat, hij is vast kierewiet geworden. Hij zal me aanzien voor zomaar iemand, dat is al eens gebeurd.'

'Hoelang hebben jullie elkaar al niet gezien?'

'De laatste keer... Een aantal jaar geleden, als ik het me goed herinner. Ik was net gestopt met studeren. Hij nodigde me uit voor het eten, al begreep ik niet zo goed waarom, en ik nam de uitnodiging aan. Hij was niets veranderd, hoe verdwaasd ook: zijn betweterige glimlach, zijn golvende en goed gekapte haar, echt een keurige oude man. Op zijn negentigste zag hij er nog uit als zeventig. Hoe dan ook, zodra ik het huis binnenstapte, pakte hij me bij de arm en leidde me naar zijn bureau. "Zie je dat?" zei hij. "Ik ben mijn vertaling van god weet wat aan het afmaken..." Wist je dat hij naast duizenden andere dingen ook die dekselse vertaling heeft gemaakt, in de oorlog, tijdens de bombardementen? De wereld stond op instorten en wat deed hij? Hij vertaalde een obscure Oostenrijkse dichter: Rilke, Trakl, zo een die klinkt als het dichtklappen van een val. Hoe dan ook, hij was ruim negentig en hij zat die vertaling een beetje bij te schaven. Voor mijn neus haalde hij die velletjes papier overhoop, alsof hij wilde zeggen "Ik werk nog steeds, ik ga maar door". Toen Pita om de hoek verscheen om te zeggen dat het eten op tafel stond, draaide hij zich naar me toe en weet je wat hij zei?'

'Nou, wat zei hij?'

'Ik vrij niet meer, zelfs niet binnenshuis.'

Almiro gniffelde.

‘Lach maar.’

‘Wie is Pita?’

‘Maria Asunción Consuelo de Guadalupe y Llorentes, door haar vrienden uit Cuzco Pita genoemd. Ze was zijn verzorgster.’

‘En nu?’

‘Ze is zijn verzorgster. Alleen is ze van het bediendekamertje naar de slaapkamer verhuisd.’

‘Ik snap het.’

Ze was de laatste partner van Nemesio de Oudere (die wellicht zou hebben benadrukt ‘alleen de laatste in tijd’), een weelderige Peruaanse met gretige lippen en een onstuimige borstpartij, uitbundig en luidruchtig. Ze was voor hem komen werken en op een niet nader bepaald moment was haar helpende hand veranderd in hand-in-hand. Of in een opgehouden hand, zoals Nemo vermoedde. Uit op zijn erfenis. Bovendien huilde ze voortdurend. Om de dood van God, om de aderlating van een continent, om bedorven yoghurt.

Ze was geboren en getogen in Lima en had in haar vaderland nog een alcoholverslaafde ex-man en vier kinderen, één voor elke dag dat haar echtgenoot nuchter was geweest. Verder wist Nemo niets over haar, maar hij stelde zich voor dat elke ochtend het zilveren haar van zijn vader kammen niet het moeilijkste moment van haar leven was geweest.

‘Hoe verliep het etentje?’

‘Hij verorberde de risotto als een puber, maar hij was er soms wel, soms niet bij met zijn hoofd. Weet je wat hij deed als hij verward was?’

‘Nou?’

‘Dan zong hij.’

‘Dan zóng hij?’

‘Hij praatte bijna niet meer, maar hij vond het leuk om te zingen. Dan deed hij zijn servet, dat hij als slab droeg, af en zette in: “De eeuw die ons verlaat / de twintigste eeuw zal hier zijn / de honger staat op ons gelaat / en om die te stillen bestaat geen medicijn”.’

‘Wat is dat?’

‘Geen idee... Een emigrantenlied of zo.’

‘Jouw vader is me er eentje...’ zei Almiro.

‘Zie je nou? Jij bent er ook al in getuind. Het is te gek voor woorden.’

‘Wat is daar zo erg aan?’

‘Precies: niets,’ antwoordde Nemo. ‘En dan die hele ideologie...’

‘Maar in die tijd was dat normaal.’

‘Normáál? Toen ik jong was, moest ik mijn vader *compadre* noemen om het veel te burgerlijke “vader” te vermijden.’

‘Maar eh, kun je me iets over hem vertellen?’

Nemo keek hem aan alsof hij hem zojuist had gevraagd om zich uit te kleden en naakt door het museum te rennen (met het risico te worden aangezien voor de performer die opzien had gebaard door zijn ballen vast te spijkeren aan een zeefdruk van zijn ballen).

‘Hij is een monster, hoor. Straks droom je nog over hem.’

‘Ik heb het je al zo vaak gevraagd,’ antwoordde Almiro. ‘Maak dan alleen vandaag een uitzondering.’

‘Ik weet maar heel weinig.’

‘Heeft hij je nooit over zijn leven verteld?’

‘Ik was klein. Er werd weinig gepraat. Bovendien...’

‘Bovendien?’

De deur gaat open en... Zijn verbittering, zijn keuze zich af te sluiten van de wereld, zijn misère.

‘Bovendien niets. We hebben het contact verbroken. Ik ben uit huis gegaan.’

‘Maar hij heeft zijn memoires toch geschreven?’

‘Ik heb ze niet gelezen.’

‘Waarom niet?’

‘Ik moet *Finnegans Wake* nog uitlezen.’

‘Kom op, zeg.’

‘Ik had er geen zin in, dat is alles.’

‘Dus je hebt niet één regel gelezen van de autobiografie van een man die een eeuw heeft geleefd...’

‘... als hoofdrolspeler.’

‘Precies. Ook al is die man bovendien je vader.’

‘Pas op, Reuzenschildpad in aantocht...’

De museumdirecteur trok door de zalen in gesprek met een of andere topbureaucraat – *brbrbr* – en terwijl hij hem naar de